

LATYN TWEDE ADDISIONELE TAAL: VRAESTEL I

Tyd: 2½ uur

200 punte

LEES ASSEBLIEF DIE VOLGENDE INSTRUKSIES NOUKEURIG DEUR

1. Hierdie vraestel bestaan uit 9 bladsye en 'n Antwoordblad van 1 bladsy.
 2. Lees die vrae noukeurig.
 3. Beantwoord AL die vrae in Afdeling A en EEN vraag uit Afdeling B.
 4. Nommer jou antwoorde presies soos die vrae genommer is.
 5. Antwoorde moet volgens die instruksies op die Antwoordblad geskryf word.
 6. Lewer asseblief die Antwoordblad saam met jou Antwoordboek in. Vul asseblief jou eksamennommer op die Antwoordblad in.
 7. Dit is in jou eie belang om leesbaar te skryf en jou werk netjies aan te bied.
-

AFDELING A VOORGESKREWE WERKE**VRAAG 1**

Britanniae pars interior ab eis incolitur quos natos in insula ipsi memoria proditum dicunt, maritima pars ab eis qui praedae ac belli inferendi causa ex Belgio transierant, qui omnes fere eis nominibus civitatum appellantur quibus orti ex civitatibus eo pervenerunt, et bello inlato ibi permanserunt atque *agros colere coeperunt*.

5

ex eis omnibus longe sunt humanissimi qui Cantium incolunt, quae regio est maritima omnis, neque multum a Gallica differunt consuetudine. interiores plerique *frumenta non serunt*, sed lacte et carne vivunt pelli-busque sunt vestiti. omnes vero se Britanni vitro inficiunt, quod caeru-leum efficit colorem, atque hoc horridiores sunt in pugna aspectu.

10

[Caesar, De Bello Gallico V 12,14]

- 1.1 Vertaal die uittreksel hierbo in Afrikaans. (30)
- 1.2 In die eerste paragraaf skryf Caesar '*agros colere coeperunt*' (reël 5), terwyl hy in die tweede paragraaf skryf '*frumenta non serunt*' (reël 8). Weerspreek hy homself? Regverdig jou antwoord. (3)
- 1.3 Wat was volgens Caesar die monetêre stelsel wat deur die Britte gebruik is? (3)
- 1.4 Watter tipe vleis het die Britte vermy? Gee 'n rede hiervoor. (3)
- 1.5 Volgens Caesar het die Britte poligamie en/of poliandrie beoefen. Dink jy dat dit waar is? Regverdig jou antwoord. (4)

43 punte

VRAAG 2

rex maximo conventu Syracusis in foro (ne quis forte me in *crimine obscuro* versari atque affingere aliquid arbitretur), *in foro*, inquam, *Syracusis* flens ac deos hominesque *contestans* clamare coepit *candelabrum factum e gemmis, quod in Capitolium missurus esset, quod in templo clarissimo populo Romano monumentum suae societatis amicitiaeque esse voluisset*, id ab se C. Verrem abstulisse; de ceteris operibus ex auro et gemmis, quae sua penes illum essent, se non laborare, hoc sibi eripi miserum esse et indignum. id etsi antea iam mente suo consecratum esset, tamen tum se in illo conventu civium Romanorum dare, consecrare Iovi Optimo Maximo *testemque ipsum Iovem suae voluntatis ac religionis adhibere*.

[Cicero, In Verrem, Oratio II iv, 67]

- 2.1 Vertaal die uittreksel hierbo in Afrikaans. (30)
- 2.2 Na wie word verwys as '*rex*' (reël 1)? (1)
- 2.3 Gee 'n rede waarom Cicero doelbewus die frase '*Syracusis in foro*' (reël 1 en reëls 2, 3) herhaal. (2)
- 2.4
- 2.4.1 Watter eienskap het die woorde '*crimine obscuro*' (reëls 1, 2), '*contestans*' (reël 3) en *testem* (reël 11) gemeen? (1)
- 2.4.2 Waarom het Cicero besluit om hulle te gebruik? (2)
- 2.4.3 Gee 'n rede waarom daar in hierdie stuk na Verres verwys word as '*C. Verrem*'. (2)
- 2.5 Verduidelik hoe reëls 4 – 6 ('*candelabrum factum e gemmis ... voluisset*') Cicero se uitnemende vaardigheid as orator toon. Noem die stylfiguur wat hy gebruik. (4)

42 punte

VRAAG 3

..... "ne quaere doceri
quam poenam, aut quae forma viros fortunave mersit.
saxum ingens volvunt alii, radiisque rotarum
districti pendent; sedet aeternumque sedebit
infelix Theseus, Phlegyasque miserrimus omnes
admonet et magna testator voce per umbras:
'discite iustitiam moniti et non temnere divos.'
ausi omnes immane nefas ausoque potiti.
non, mihi si linguae centum sint oraque centum,
ferrea vox, omnis scelerum comprehendere formas,
omnia poenarum percurrere nomina possim."

[Vergil, Aeneid VI, 614-620
624-627]

3.1	Vertaal die uittreksel hierbo in Afrikaans.	(20)
3.2		
3.2.1	Wie is die spreker in hierdie reëls?	(½)
3.2.2	Wie word aangespreek?	(½)
3.2.3	Watter plek is hier voor hulle en wat is die doel daarvan in die Onderwêreld?	(3)
3.2.4	Gee 'n beskrywing van hierdie plek.	(4)
3.3	Verduidelik enige TWEE van Vergilius se verwysings na mitiese figure in reëls 3–7.	(4)
3.4	Bestudeer reëls 3 en 8, merk enige elisies wat voorkom en merk die kwantiteite (lengte van lettergrepe), en toon die versvoete en belangrikste <i>caesura</i> in elke reël.
Doen hierdie vraag asseblief op die afsonderlike Antwoordblad wat voorsien is en plaas dit binne die vooromslag van jou Antwoordboek.	(5)

37 punto

VRAAG 4

respice nunc alia ac diversa pericula noctis:
 quod spatium tectis sublimibus unde cerebrum
 testa ferit, quotiens rimosa et curta fenestris
 vasa cadant, quanto percussum pondere signent
 et laedant silicem. possis ignavus haberi 5
 et subiti *casus* inprovidus, ad cenam si
 intestatus eas: adeo tot fata, quot illa
 nocte patent vigiles te praetereunte fenestrae.
 ergo optes votumque feras miserabile tecum,
 ut sint contentae patulas defundere pelves. 10

[Juvenal, Satires III 268-277]

- 4.1 Vertaal die uittreksel hierbo in Afrikaans. (20)
- 4.2 Die Latynse selfstandige naamwoord '*casus*' (reël 6) het 'n dubbele betekenis: 'toeval/ongeluk' of 'ondergang'. Verduidelik waarom Juvenalis dit doelbewus gekies het in hierdie konteks. (3)
- 4.3 Alhoewel hy met 'n ernstige probleem te doen het, kry Juvenalis dit reg om humor in te voer. Vind 'n voorbeeld in die uittreksel en verduidelik die trefkrag daarvan. (3)
- 4.4 Verduidelik hoe die versmaat van reël 8 die betekenis daarvan versterk:
 | nōc̃tē pātēnt vīgīlēs tē | p̃raet̃erēuntē fēnēstrāe | (2)
- 4.5 Buite hierdie uittreksel beskryf Juvenalis ander gevare van die stadslewe. Beskryf TWEE kortliks. (4)
- 4.6 Waarom is vensters in Romeinse tye met hoogte bo straatvlak geassosieer? (1)
- 4.7 Bestudeer reëls 1 en 3, merk enige elisies wat voorkom en kwantiteite (lengte van lettergrepe), en toon die versvoete en belangrikste *caesura* in elke reël. **Doen hierdie vraag asseblief op die afsonderlike Antwoordblad wat voorsien is en plaas dit binne die vooromslag van jou Antwoordboek.** (5)

38 punte

AFDELING B**Beantwoord asseblief****ÓF****VRAAG 5 GRAMMATIKALE EN SINTAKTIESE GEBRUIK****ÓF****VRAAG 6 SINNE VIR VERTALING IN LATYN****VRAAG 5 GRAMMATIKALE EN SINTAKTIESE GEBRUIK**

Let wel: Elke groep vrae het betrekking op die uittreksel wat onmiddellik bokant die groep vrae verskyn.

Britanniae pars interior ab eis incolitur **quos** natos in insula ipsi memoria proditum dicunt, maritima pars ab eis qui praedae ac **belli inferendi causa** ex Belgio transierant, qui omnes fere eis nominibus civitatum appellantur quibus orti ex civitatibus eo pervenerunt, et bello inlato ibi permanserunt atque agros colere coeperunt.

5

ex eis omnibus longe sunt humanissimi qui Cantium incolunt, quae regio est maritima omnis, neque multum a Gallica differunt consuetudine. interiores plerique frumenta non serunt, sed lacte et carne vivunt pelli-busque sunt vestiti. omnes vero se Britanni vitro inficiunt, quod caeru-leum efficit colorem, atque **hoc** horridiores sunt in pugna **aspectu**.

10

- 5.1 Verduidelik die konstruksie van '*belli inferendi causa*' (reël 2). (2)
- 5.2 Vind in die stuk 'n voorbeeld van:
- 5.2.1 Ablatief Absoluut (Ablativus Absolutam) (1)
- 5.2.2 Voltooide Deelwoord (nie in 'n Ablatief-Absolut konstruksie nie) (1)
- 5.3 Noem die naamval en verklaar die naamval van:
- 5.3.1 quos (reël 1) (2)
- 5.3.2 hoc (reël 10) (2)
- 5.3.3 aspectu (reël 10) (2)

rex maximo conventu Syracusis in foro (ne quis forte me in crimine obscuro **versari** atque affingere aliquid **arbitretur**), in foro, inquam, Syracusis flens ac deos hominesque contestans **clamare** coepit candelabrum factum e gemmis, quod in Capitolium **missurus esset**, quod in templo clarissimo populo Romano monumentum suae societatis amicitiaeque esse voluisset, **id** ab se C. Verrem abstulisse; de ceteris operibus ex auro et gemmis, quae sua penes illum essent, se non laborare, hoc sibi eripi miserum esse et indignum. id etsi antea iam mente suo consecratum esset, tamen tum se in illo conventu civium Romanorum dare, consecrare **Iovi Optimo Maximo** testemque ipsum **Iovem suae voluntatis** ac religionis adhibere.

5.4 Noem die Tyd en Modus en verklaar die Modus van:

5.4.1 arbitretur (reël 2) (2)

5.4.2 missurus esset (reël 4) (2)

5.5 'versari' (reël 2) en 'clamare' (reël 3) is albei 'n Teenwoordige Infinitief om dieselfde rede: waar of onwaar? Regverdig jou antwoord. (3)

5.6 Waarom het Cicero die onsydige voornaamwoord 'id' (reël 6) gebruik? (1)

5.7 Gee die Nominatief enkelvoud van die eienaam 'Iovem' (reël 11). (1)

5.8 Noem die naamval en verklaar die naamval van:

5.8.1 Iovi Optimo Maximo (reël 10) (2)

5.8.2 suae voluntatis (reël 11) (2)

..... "ne quaere doceri

quam poenam, aut quae forma viros fortunave **mersit**.

saxum ingens volvunt alii, radiisque rotarum

districti pendent; sedet aeternumque sedebit

infelix Theseus, Phlegyasque miserrimus omnes

5

admonet et magna testator voce per umbras:

'discite iustitiam moniti **et non** temnere divos.'

ausi omnes immane **nefas** ausoque potiti.

non, mihi si linguae centum **sint** oraque centum,

ferrea vox, **omnis** scelerum comprehendere formas,

10

omnia poenarum percurrere nomina **possim**."

- 5.9 Vergilius het grammatikale vorme in sy poësie gebruik wat nie in klassieke prosa aangetref word nie. Watter grammatikale struktuur sou die onderstreepte woorde in die volgende voorbeelde vervang?

5.9.1 'ne quaere' (reël 1) (2)

5.9.2 'quae forma viros fortunave mersit' (reël 2) (2)

5.9.3 'et non temnere' (reël 7) (2)

- 5.10 Verduidelik die gebruik van die Teenwoordige Subjunktief (Praesens Konjunktief) in die werkwoorde 'sint' (reël 9) en 'possim' (reël 11) volledig. (2)

- 5.11 Wat is die Naamval van 'omnis' (reël 10) en met watter selfstandige naamwoord kongrueer dit? (1)

- 5.12 Watter eienskap van die selfstandige naamwoord 'nefas' (reël 8) maak dit uitsonderlik? (1)

respice nunc alia ac diversa pericula noctis:
 quod spatium tectis sublimibus unde cerebrum
 testa ferit, quotiens rimosa et curta **fenestris**
 vasa **cadant**, quanto percussum pondere signent
 et laedant silicem. possis ignavus haberi 5
 et subiti casus inprovidus, ad cenam si
 intestatus eas: adeo tot fata, quot **illa**
nocte patent vigiles te praetereunte fenestrae.
 ergo optes votumque feras miserabile tecum,
 ut sint **contentae** patulas defundere pelves. 10

5.13 Noem die naamval en verklaar die naamval van:

5.13.1 fenestris (reël 3) (2)

5.13.2 illa nocte (reëls 7, 8) (2)

5.14 Verduidelik waarom die werkwoord '*cadant*' (reël 4) in die Subjunktiewe (Konjunktiewe) Modus is. (2)

5.15 Met watter selfstandige naamwoord kongrueer die byvoeglike naamwoord '*contentae*' (reël 10)? (1)

40 punte

OF

VRAAG 6 SINNE VIR VERTAAL IN LATYN

Vertaal die volgende sinne in Latyn:

6.1 Aeneas is so deur die monsters skrikgemaak dat die Sibylle hom aangemoedig het om dapper te wees. (8)

6.2 As Icarus die woorde van sy vader gehoorsaam het, sou hy nie in die see geval het nie. (7)

6.3 Omdat Volusenus nie uitgevind het wat Caesar oor Brittanje wil weet nie, sal hy self daarheen moet seil. (12)

6.4 Umbricius het gesê dat hy om baie redes besluit het om Rome te verlaat. (7)

6.5 Daar bestaan geen twyfel nie dat base hul slawe vrees. (6)

40 punte

Totaal: 200 punte